Den uforbederlige bibliotekar
Niels Jensen

Skanning / foto af tekst.

https://uforbederlig.dk

Udarbejdet af Niels Jensen

Øreskrifter for Folket.

Mette Vognsen, en Livshistorie af Emunuel Henningsen. — Den whitehead'ske Torpedo eller Fisketorpedoen, af W. M.

Med 5 Billeder.

Kjøbenhavn.
N. C. Roms Forlagsforretning.
Trykt hos J. H. Schultz.
1882.

Øreskrifter for Folket.

Under denne Fællestitel vil efterhaanden udkomme en Række særdeles billige Hæfteskrifter, indeholdende Fortællinger, Digte og oplysende Skildringer af Natur og Folkeliv.

Nr. 1. **12 Fortællinger** af Folkets Almanak, med 30 Bill. 40 Ø.

— 2. **Kjærlighed og Had**, Fortælling af C. A. Thyregod. — **Lindormen** efter Hebel. M. m. Med 10 Billeder. 10 Øre.

— 3. **Det ene Fornødne**, af Chr. R. — **Vilhelm Tell** af Anton Nielsen. — **En uventet Tilstaaelse.** — **Et Væddeløb.** — **Nisserne i Bjergby Bakke** af Em. Henningsen. M. m. Med 8 Billeder. 10 Øre.

— 4. **Fra Oldtiden** af Fr. W. Horn. — **Petersens Grise** af A. Andresen. — **Husmandsfamiliens Middag** af Camillo Brun. — **Historien om hvordan Jens Rødbro fik Korset**, fortalt af ham selv. M. m. Med 14 Billeder. 10 Øre.

— 5. **En Gudsdom**, Fortælling af Knud Skytte. — **Efter en Sygdom.** Med 4 Billeder. 10 Øre.

— 6. **Nissernes Julekvæld** af Emanuel Henningsen. — **Troldkonen i Stenhaaden**, ved Carl Andersen. — **Til Kukmanden kom**, jysk Skjæmteæventyr ved Evald Tang Kristensen. Med 13 Billeder. 10 Øre.

— 7. **Kvindetroskab** af Zakarias Nielsen. Med 4 Bill. 10 Øre.

— 8. **Baadsmanden fortæller** af C. Middelboe. — **Den ny Avis eller den uheldige Peter.** — M. m. Med 12 Bill. 10 Øre.

— 9. **Spøgelsevognen**, efter en sand Begivenhed, fortalt af Em. Henningsen. — M. m. Med 7 Billeder. 10 Øre.

— 10. **Enkens fortabte Søn**, Fortælling af C. A. Thyregod. Med 4 Billeder. 10 Øre.

— 11. **Ridefogdens Søn**, Fortælling af C. A. Thyregod. — M. m. Med 11 Billeder. 10 Øre.

— 12. **Et fattigt Hjem**, Fortælling af Anton Nielsen. — **Agnete med Guldhaaret.** Med 5 Billeder. 10 Øre.

— 13. **Geoachino.** Fortælling fra Italien af P. P. — **Mosede Hans**, et Sagn. — M. m. Med 8 Billeder. 10 Øre.

— 14. **Skytten paa Hvam**, Fortælling af Emanuel Henningsen. — **Den fiffige Rekrut.** Med 16 Billeder. 10 Øre.

Mette Vognsen.

En Livshistorie, fortalt af Emanuel Henningsen.

Det var adskillige Aar siden, man havde begyndt paa at inddæmme Vejlen. Engelske Spekulanter med Penge i Skjæppevis havde taget Sagen i Haand og lod til at være fast besluttede paa, at Foretagendet skulde lykkes, det koste saa, hvad det vilde. Arbejdet blev da ogsaa fremmet med al Kraft, uden Hensyn til Bekostningen, Dampmaskiner blev anskaffede, Kæmpesluser opførte, og Hundreder af Hænder var travlt sysselsatte

med at føre Jord og Sten til Dæmningen, der skulde fravriste Fjorden et Areal paa flere Tusende Tønder Land. Der dannede sig ved Sommertid der ude ved Vejlen en hel lille Lejr, bestaaende af Telte og meget primitive Hytter af Jord og Græstørv, der ydede Beskyttelse for den Arbejdertrop, som, lokket af det stadige Arbejde og den ualmindelig høje Dagløn, havde flok-

ket sig sammen alle Vegne fra. Det var for det meste unge kraftige Folk, der dannede Kjærnen af Arbejderne, thi betalte Englænderne godt for Arbejdet, saa fordrede de ogsaa, at Folkene skulde tage fat, saa det kunde mærkes.

Blandt Teltene var der ogsaa et, som afgav Beværtning for Arbejderne. Det var et nødvendigt Onde; nødvendigt, fordi mange af Folkene havde alt for langt til Hjemmet, til at der kunde være Tale om, at de kunde blive forsynede med Mad og Drikke fra dette, et Onde, fordi Beværtningen gav Anledning til Svir, Sværm og Slagsmaal, samtidig med, at mangen en flink Arbejders gode Fortjeneste blev temmelig illusorisk.

Og det var ikke den eneste mislige Side, Inddæmningsarbejdet havde at fremvise. Lokket af de høje Arbejdspriser, lod mangen en ung, uformuende Karl sig forlede til at stifte Familie. Paa Holmegaards Rimme, der hidtil havde ligget øde og ubeboet med sin halvt af Lyng overgroede, stenede Grund, over hvilken Havet tydelig nok i ældgammel Tid havde væltet sine Bølger, rejste sig den ene Arbejderbolig efter den anden, tarvelige Hytter, opførte af Græstørv, Limsten eller utilhugne Kampesten, tækket med Lyng eller gammel Halm. Vedkommende Kommune saa paa denne fremvoxende Koloni med alt andet end milde Øjne; man forudsaa, at Sognet inden føje Tid vilde have Halvparten af disse Familier paa Fattigvæsenet, om Halvparten ellers vilde kunne gjøre det. Endnu saa alt lyst og straalende ud der ude paa den en Mil fra Vejlen liggende Rimme; man byggede og byggede, unge Folk flyttede til fra alle Sider — men hvorledes vilde det komme til at se ud, naar Vejlens Inddæmning var lykkedes, og Arbejdet endt, eller naar Foretagendet ligesom det, der var paabegyndt for en halv Snes Aar i Forvejen, blev lagt øde af Fjordens Højvande?

„Det bliver den pure Elendighed fra Ende til anden," sagde Sogneraadets Formand, da den ny Koloni en Gang kom paa Tale ved et Sogneraadsmøde, „vi bliver saa overgroede med Fattiglemmer, som en Puddelhund med Lopper!"

Tiden viste, at hans Mening ikke var saa grumme langt fra at være den rigtige. Men som sagt, alt saa endnu straalende og lyst ud der ude paa Rimmen. Medens Mændene var paa Arbejde ved Vejlen, besøgte de unge Koner hinanden, fik sig en hyggelig Passiar ved en Strikkestrømpe og en Slant Kaffe og længtes efter Lørdag Aften, da Manden kunde ventes hjem med en velspækket Pengepung. Søndagen helligedes saa til Dyrkning af Familielivet og til smaa selskabelige Sammenkomster, ved hvilke Kaffen og Brændevinen spillede en vigtg Rolle.

Det var en Lørdag Aften ved Solnedgang, at der laa fire Børn, to Drenge og to Piger, nede i en Grusgrav ved Siden af Vejen og legede. Pigerne var gaaede i Kompagni sammen om at opbygge et Palads af Stene og Grus, Drengene var sysselsatte paa samme Maade, men byggede hver for sig. En Tid gik Arbejdet for sig i Tavshed, saa rejste den yngste af Pigerne sig, strøg de forviltrede gule Lokker fra Panden, saa at et Par spillende glansfulde Øjne kom til Syne, og udbrød:

„Stræb nu, Maren, at faa Haven færdig, mens jeg ser efter, hvor langt Anders og Ole er komne."

Dermed rystede hun Sandet af sine Skjørter, saa det stod som en Røg om hende og sprang paa sine brune, nøgne Fødder let hen til Drengene. Det var en nydelig lille Unge, hvor pjaltet hun end var. Det nøddebrune Ansigt med de straalende, mørkeblaa Øjne, beskygget med lange, bløde Øjenvipper, de blødt rundede Kinder og den friske, røde Mund, bag hvilken blændende hvide, skarpe Tænder kom til Syne, naar hun lo — alt til sammen vilde kunne have prydet en Prinsesse, om saa skulde være. Der var tilmed en naturlig Ynde og Lethed over hendes Bevægelser, som harmonerede godt med hendes barnlige, friske Skjønhed.

„Kom her hen, Mette, saa skal du se!" raabte en af Drengene, en kluntet og fregnet Fyr, med et bredt, godmodigt Ansigt. „Nu har jeg faaet stillet det hele an. Her er nu Køerhuset, og her er Svinestien, og her er Loen . . ."

„Nej, kom her," afbrød den anden, lidt yngre Dreng ham, i det han tog Huen af og tørrede sin Pande med sit Trøjeærme. „Det er ikke andet end en Smaagaard, Anders bygger, men her er en hel Herregaard med Have og Plantage ligesom ved Holmegaard. Og her er Hestestalden; tyve Heste staar deri, den ene større end den anden."

„Men hvor er Køerne?" spurgte Mette og stillede sig nær op til Bygningen, hvis Omrids var anskueliggjort ved Hjælp af Grus- og Stendynger.

„Køerne! De er jo ude paa Marken, kan du vel begribe."

„Og Røgteren?"

„Han ligger der," svarede Drengen og pegede paa en stor Sten, der laa noget til Siden. „Han har drukket sig fuld . . . der ligger Trepægleflasken ved Siden af ham, og nu er han falden i Søvn."

„Det er Løgn!" udbrød Mette med pludselig frembrydende Forbitrelse, og inden Drengen saa sig for, raslede Bygnings-

æmnerne af Hestestalden ham om Ørene ved et kraftigt Spark af Pigens Fod. „Hvor tør du sige, at Fa'er drikker sig fuld!"

„Ja, men det sagde jeg jo ikke," indvendte Drengen, halv forbløffet og halv vredt. „Men om jeg ogsaa havde sagt det, var det da ikke den rene bare Løgn alt sammen."

„Jo, det er!" raabte den lille Pige med stigende Vrede, og atter sparkede hun Brudstykker af Herregaarden bort til alle Sider. „Fa'er drikker sig ikke fuld, og du er en skammelig Knægt, som siger saadan noget!"

Drengen stirrede et Øjeblik paa hendes Ansigt, der var blevet blodrødt af Vrede, medens der formelig for Lynstraaler ud fra Øjenvippernes mørke Skygger, og de smaa brune Hænder knyttede sig. Derpaa sagde han, halv kujoneret, medens han vendte sit Ansigt bort til Siden:

„Du er jo rent taabelig!"

De to andre Børn traadte til for at mægle i Striden, og Anders tog sindig til Orde:

„Ole snakkede jo slet ikke om din Fader, Mette, hvor kan du saa tage det saa hidsig?"

„Jo, det var om ham, han snakkede," paastod Pigen bestemt. „Var ikke Fa'er Røgter paa Holmegaard i Foraaret, da han ikke var rask nok til at tage til Vejlen?"

„Ja, men det var jo ikke Holmegaard, han byggede," indvendte Anders forsonende. „Det var en hel anden Herregaard. Var det ikke, Ole?"

„Aa, jeg er da lige glad," svarede den adspurgte tvært. „Vil Mette gjøre sig gal, saa lad hende det. Hun hører til en gal Slægt, hun!"

Det lod et Øjeblik til, at den lille Pige vilde fare i Hovedet paa Drengen, men hun betænkte sig igjen, og i det hun trodsig rystede sine gule Lokker, vendte hun ham Ryggen, uden at svare et Ord, og gik op af Grusgraven. Da hun havde overskredet Landevejen, gav hun sig til at løbe, saa hurtig hendes rappe Fødder kunde bære hende, og efter at være kommen saa langt bort, at de andre Børn ikke kunde holde Øje med hende, kastede hun sig ned i Lyngen og gav sig bitterlig til at græde. Barnetaarer er hurtig tørrede, hedder det, og det er sandt. Men Barnesorgen kan dog være tung og bitter som den voxnes, om den end hurtig vejres hen. Og den Sorg, den lille Pige i denne Stund var opfyldt af, var saa tung og bitter som nogen. Hun levede ikke under lykkelige Forhold der ude paa Rimmen. Fattig og forsømt saa Hjemmet ud udvendig, fuld af Splid og Ufred var det indvendig; thi Faderen og Moderen

levede sammen som Hund og Kat. Ole havde ingenlunde løjet, da han antydede, at det nok kunde siges, at hendes Fader drak sig fuld; han kunde, uden at træde Sandheden for nær, have sagt det samme om hendes Moder, og Mette vidste kun alt for godt, hvorledes Sagerne stod, til at hun ikke skulde sige sig selv, at Drengen talte Sandhed. Men at han, Barndomsvennen, hvem hun havde knyttet sig saa inderlig til, havde Hjærte til at sige det, da han dog vidste, at Faderens Kjærlighed og Godhed imod hende, var det eneste, som lyste op for hende i hendes mørke, glædesløse Hjem, det gjorde hende saa bitterlig, bitterlig ondt. Og at han kunde sige det med Sandhed, gjorde ikke hendes Sorg lettere.

Da den lille Pige havde grædt en Stund, heftig og lidenskabelig, tørredes hendes Taarer lidt efter lidt. Hun rejste sig op i en siddende Stilling og gav sig til at plukke Blomster af Klokkelyngen, bindende dem sammen i en Krans, indtil en Lærke, der flagrede op fra en Græstue, vakte hendes Opmærksomhed og fik hende tll at rejse sig. Efter nogen Søgen fandt hun Fuglens Rede, hvor fra fire gulrandede Næb straktes i Vejret. Forsigtig og uden at gjøre dem Skade lod hun en Finger glide hen over de dunklædte Fugleungers Hoveder, derefter rejste hun sig og travede muntert hjemad. Hun var kommen i Tanke om, at det var Lørdag Aften, og at Faderen rimeligvis vilde være hjemme inden en Time.

Springende over Tuer og Grøfter, naaede hun snart hen i Nærheden af Huset, der laa lidt affides fra de andre og øjensynlig var af en ældre Oprindelse end de. Det saa næsten faldefærdigt ud, saa slet vedligeholdt var det. Kalken var falden af Væggene, de nøgne Sten stak frem alle Vegne; Taget var hullet og forrevet, en Del af Skorstenspiben falden ned, og nogle ituslagne Ruder erstattede ved paaklistret Papir. I et humoristisk Anfald havde Husets Ejer stillet en Sten op paa hver Ende af Husmønningen, den ene havde en fjærn Lighed med en Hund, den anden kunde, ved Hjælp af nogle tilsatte forpjuskede Fjer, til Nød forestille en Hane. Det var de eneste Husdyr, Mettes Fader holdt. Nu truede de med, paa Grund af Mønningens mangelfulde Tilstand, at falde ned og slaa Hovedet i Stykker paa en eller anden intet anende forbigaaende.

Efter en kort Betænkningstid gik Mette ind og fandt Moderen i Færd med at lappe paa en gammel Kjole, der saa lige saa pjaltet og snavset ud som hun selv. Stuen var fattig udstyret og i høj Grad uordenlig; der saa ikke ud til at være fejet i mange Dage. Moderens Ansigt bar endnu Spor af fordums

Skjønhed til Skue, men ikke des mindre var hun kun en lidet tiltalende Skikkelse.

Da hun fik Øje paa Mette, spurgte hun hende:

„Hvor kommer du fra? Jeg har jo ikke set dig hele Dagen."

„Du jog mig jo selv ud i Morges," svarede Mette trodsig.

„Det er ikke Svar paa, hvad jeg spurgte dig om! Hvor har du opholdt dig?"

„Jeg har været nede ved Jens Kjældgaards."

„Er du sulten?"

„Nej, jeg fik min Unnen*) der, og Ole hentede en Mellemmad til mig, inden vi gik hen til Grusgraven."

„Det er godt for dig, for her er snart ikke Mad i Huset, og det lader ikke til, din Fader har Hastværk med at komme hjem. Han ligger vel som sædvanlig og drikker alle Pengene op der ude ved Vejlen. Gaa ud og se efter, om du ikke kan se ham!"

Mette adlød stiltiende, men hele hendes Aasyn var en levende Protest mod Moderens Ord. Hun sad en Times Tid i Nærheden af Huset og spejdede hen ad Vejen, hvor af og til en Gruppe Arbejdsmænd kom vandrende, for lidt efter lidt at opløse sig og forsvinde i de spredte Smaahuse paa Rimmen. Endelig fik hun Øje paa en enlig Vandringsmand, ved Synet af hvilken hun rask sprang op og tog Fart ned mod Vejen. Hendes skarpe Øje havde ikke skuffet hende; det var Faderen, Vogn Iversen, der langsomt og tungt nærmede sig Hjemmet.

En bred, undersætsig Skikkelse med duvende Hoved, graasprængt Skjæg og dybtliggende, tungsindige Øjne, saaledes saa Vogn Iversen ud. Man fik det Indtryk af ham, at han var livstræt og kjed af Verden og sig selv, og at han, naar Døden en Gang bankede paa hos ham, vilde hilse den som en velkommen Gjæst. Med en Spade paa Skulderen og en Tejne paa Ryggen nærmede han sig langsomt til det Sted, hvor Stien førte fra Vejen ned til Huset. Her stod Mette og ventede paa ham.

„Velkommen hjem, Fa'er," sagde hun fornøjet.

„Er du der, bitte Mette?"

Han løste Tejnen fra Ryggen og gav hende den i Haanden. Saa lagde han den ene Haand let paa hendes Skulder, og saaledes tilbagelagde de stiltiende Vejen til Hjemmet. Den lille Piges Ansigt saa lyst og fornøjet ud. Denne blide Berø=

---

*) Middagsmad.

ring af Faderens Haand havde samme Betydning for hende som hundrede kjærlige Ord.

Da de var naaede nær hen til Huset, sagde hun:

„Mo'er er vred i Dag."

„Naa ja, det er ikke noget nyt, det," svarede Vogn i en ligegyldig Tone, men samtidig dermed rettede dog hans Skikkelse sig, og hans Trin blev mere faste. Saaledes retter den frem-

rykkende Soldat sig, naar Lyden af Fjendens Trommer klinger ham i Møde, og han mærker, at Fægtningen staar for Døren.

„Jeg var snart ved at tro, du aldrig var kommen hjem i Aften," var de første Ord, Konen ytrede, da han var kommen inden for Døren. Tonen, hvori de kom frem, var gnaven og opirret.

„En kan somme Tider tro forkert," svarede Vogn rolig.

„Ja, det har du Ret i," udbrød hans Kone heftigt. „Da jeg gik ind paa at tage dig til Mand og bragte dig Penge nok til at kjøbe Hus og Hjem for, da tænkte jeg rigtignok ikke, at du skulde blive saadan en Fyldebøtte, der kun tænkte paa at svire og drikke hver Smule op. Jeg mente, du vilde paaskjønne det bedre!"

Vogn vendte sig om og saa paa hende med et Blik, fuldt af udulgt Foragt.

„Paaskjønne, at du tog mig til Mand!" gjentog han med en kort Latter. „Var det kanske ikke dig, der kjøbte mig til at gifte mig med dig for at faa en Fader til dit Barn, som jeg ikke havde Del i. Har du glemt, hvor du tryglede og bad mig, og hvor Forvalteren snakkede godt for mig, og hvor mange Gange du lovede mig, at du vilde blive en god Kone for mig! Har du glemt det? Gud hjælpe mig for Kone du blev! En arrig, uordenlig Djævel, som aldrig undte mig Fred ... Og dog har jeg været en Fader for dit Barn, mens du selv har været en Ravnemoder, der kun har lært det, hvad ondt var!"

Efterhaanden som han talte, gav han Vreden Tøjlen, og Konen blev ham ikke Svar skyldig. Skjænderiet mellem Ægtefolkene havde maaske udartet til Haandgribeligheder, hvis Vogns Blik ikke tilfældig var falden hen paa Mette, der bleg og skjælvende sad sammenkrøben i en Krog af Stuen. Barnets Ansigt var fuldt af Forfærdelse; i dets store, vidt aabne Øjne stod der præget Rædsel og Sorg.

Da Vogn saa paa hende, rejste hun sig op og for med et Spring ud ad Døren. Hun løb en Snes Alen bort fra Huset og kastede sig hændervridende og hulkende ned i Lyngen. Ikke hans Barn! Aldrig tilforn var en Tanke om dette faret igjennem hendes Sjæl, nu fyldte Visheden hende med Fortvivlelse, nu forstod hun de mange Haande Hentydninger, som hidtil var gaaede upaaagtet forbi hendes Øre. Og det var for hende, som om hun nu havde mistet den eneste i Verden, der brød sig om hende.

Denne Aften foregik der en Omvæltning i Barnets Sind, som bragte det i Splid med sig selv og sine Omgivelser. Forvisningen om, at hun var en fremmed i Hjemmet, uden Barneret hos ham, hun saa inderlig havde sluttet sig til, tyngede paa hende, og uden Evne til at gjøre sig Forholdet klart, følte hun sig forurettet og saaret i sit inderste Hjærte. Hun blev indesluttet og sky, og Vogn, der hidtil havde ejet hendes Fortrolighed, mistede for stedse denne. Blev hendes Vrede vakt, brød

den gjærne frem i voldsom Lidenskab, indtil hun selv ligesom overvældedes af den og sank sammen under den.

Endnu et Par Aar levede hun i Barndomshjemmet der ude paa Rimmen, da døde Vogn Iversen i yderlig Fattigdom, hans efterladte Enke fik Plads i Kommunens Fattighus, og Mette Vognsen blev tinget i Tjeneste hos Jens Kjældgaards, hvor hun voxede op sammen med Barndomsvennen, den før omtalte Ole Kjældgaard. Der var kun denne ene Søn i Gaarden, og han og Mette sluttede sig nøje til hinanden, saa nøje endogsaa, at Oles Forældre et Par Aar efter Pigens Konfirmation fandt det raadeligst at skille de unge ad. Paa den Tid havde Mette Vognsen udviklet sig til en ung Pige, fuld af Skjønhed og Ynde.

Den Dag hun rejste fra Gaarden for at tiltræde sin ny Tjeneste som Stuepige paa Holmegaard, mødtes hun med Ole omme bag Ladebygningen. Den kjønne, men temmelig dvaske Karl græd.

„Inden en Maaned har du glemt mig," sagde han.

„Glemmer du bare ikke mig," svarede hun og lagde sine Arme om hans Hals. „Aldrig kommer den Tid, da jeg faar en anden i Sind; i hele Verden har jeg kun dig at holde af!"

Saa kyssede hun ham mange Gange og rejste. I de følgende to Aar viste hun, at hendes Løfte ikke var noget Mundsvejr, thi mere end en Gang indfandt der sig i dette Tidsrum en velhavende Frier til den indtagende Stuepige paa Holmegaard, men Mette afslog kort og godt ethvert Tilbud, der blev hende gjort, og hun vidste prægtig at holde paatrængende Tilbedere tre Skridt fra Livet. Det var, som om den mørke Skygge fra hendes Barndom var veget bort fra hendes Sind, munter og glad som en Fugl, og forhaabningsfuld som den, trallede hun sine muntre Sange fra Morgen til Aften og udførte sin Gjerning til sine foresattes Tilfredshed. Af og til mødtes hun i Hemmelighed med Ole og lagde med ham gyldne Planer for Fremtiden — Planer, som aldrig skulde blive virkeliggjorte.

En Sommeraften i Mørkningen sad Mette ude i Holmegaards Plantage, en lille Granskov, der ligger ved Randen af Heden. Hun havde siddet der en Times Tid og utaalmodig ventet paa Ole, endelig kom han til Syne mellem Træerne og satte sig varm og forpustet ned ved hendes Side.

„Jeg troede snart, du ikke var kommen," sagde hun med et lettende Suk og tørrede hans fugtige Pande.

„Det var ogsaa knapt nok, at jeg kunde slippe af Sted,"

svarede han. „Jeg er ræd for, at vore Folk*) har Misforstaaelse**) til mig, ellers kan jeg ikke vide, hvorfor de vil have saa nøje Rede paa, hvor jeg vil hen, hver Gang jeg gaar en kort Stund bort fra Gaarden."

„De skal jo have det at vide en Gang. Vi vil ikke kunne lægge Dølg paa det for dem altid."

„Jo jo, det gaar ikke an, at de faar at vide, at vi er gode Venner!"

„Men om det nu ikke længer kan dølges, Ole?"

Der var en saadan Alvor i Tonen, hvormed dette Spørgsmaal blev fremsat, at Karlen forbavset vendte sit Ansigt spørgende om til hende. Han saa da, at hendes Øjne stod fulde af Taarer, og da deres Blik mødtes, brast hun i Graad og skjulte sit Ansigt ved hans Bryst.

„Aa, Ole, du ved ikke, hvor ulykkelig jeg er," hviskede hun.

Ole duvede med Hovedet og sank sammen under hendes Ord, hvis Betydning han fattede.

„Græd ikke saa meget," var alt, hvad han kunde sige.

„Aa nej, det nytter jo intet. Men du ser, der er ikke andet for, end at du fortæller dine Folk, hvordan det staar til... og saa faar vi gifte os, hvad de saa siger dertil."

„Der er ingen anden Raad," sagde Ole.

De sad endnu en Stund og talte sammen, derefter rejste de sig og gik langsomt hen gjennem Skoven til Stien, der førte over Markerne til Holmegaard. Der kyssede de endnu en Gang hinanden og gik saa hver sin Vej.

Der er næppe nogen Grund til at tvivle om, at Ole gjærne havde gjort sin Pligt og giftet sig med hende, hvis han havde haft Kraft til at hævde sin Vilje over for Forældrene, men det havde han ikke. Han havde fra Barndommen af været kjørt i stramme Tøjler og gøs tilbage for et Brud med de gamle, der paa det bestemteste vægrede sig ved at give deres Minde til, at han giftede sig med Mette Vognsen, og næppe havde han sat dem ind i Forholdet, før Mettes Sag ogsaa uigjenkaldelig var tabt.

Jens Kjældgaard var en praktisk Mand, som mest holdt af at gribe Tyren ved Hornene, og for at afskære al Mulighed for, at Sønnen skulde gaa sine egne Veje, bragte han strax en Forlovelse i Stand mellem denne og en ung Gaardmandsenke henne i Allerød og paaskyndede Giftermaalet saa meget som muligt.

---

*) Forældre. **) Mistanke.

Ole fandt sig deri med et Suk, men betingede sig dog, at Mette skulde have en Sum Penge inden Brylluppet, og han holdt haardnakket fast paa, at han selv vilde overbringe hende disse Penge. Han vidste, at var der nogen, der trods hans Pjaltethed havde elsket ham trofast og inderlig, saa var det hende, og han mente, at han bedre end Faderen vilde kunne formaa hende til at tage imod dem. Maaske var det ogsaa hans Ønske endnu en Gang at mødes med hende, før de skiltes for stedse.

Alt imens ventede Mette paa ham i Angest og Spænding, og da han endelig en Dag indfandt sig paa Holmegaard og bad om at faa hende i Tale, blev hun hvid som en kalket Væg. Uden at sige et Ord førte hun ham med sig ind i Pigekammeret og lukkede Døren til efter sig med rystende Haand.

„Hvorfor har du ladet mig vente saa længe, Ole?" spurgte hun ængstelig. „Jeg har mange Gange ventet paa dig ude i Skoven, men du kom ikke. Kjender dine Folk nu alt?"

„Ja," svarede Karlen og rømmede sig.

„Og de sætter sig imod det? ... Men, Herregud, Ole, svar dog; du ser jo, hvor jeg pines! .. Hvad sagde de til det?"

„Der var ingen Raad ... de vil have, at jeg skal gifte mig med en anden."

„Gifte dig med en anden!" gjentog Mette og lo bittert. „Aa ja, det var jo ogsaa den nemmeste Maade at bringe det til Ende mellem os to."

„Ja, og det er det, der gjør mig bedrøvet. Der er dog ingen, jeg holder af, som af dig."

Den unge Pige saa paa ham, en Anelse om Sandheden for hende gjennem Sjælen. Forfærdelse og frembrydende Vrede tegnede sig paa hendes blege Ansigt.

„End du da? Har du ingen Vilje i den Sag?" spurgte hun med en Røst, der skjalv af Bevægelse.

„Der var jo ingen Raad," gjentog Ole og slog Øjnene ned for hendes Blik, „de vilde ikke lade sig sige ... Men du skal ikke være ræd, bitte Mette, du skal ingen Nød lide ... Se, her er lidt til dig for den første Tid, og jeg skal ogsaa siden staa dig bi, naar jeg bliver min egen Mand ... Men hvad er der ved det, Mette, er du syg? ... Se ikke saadan paa mig!"

Hun svarede ham ikke, men hun løftede sin knyttede Haand og slog ham af al sin Magt i Ansigtet. Ole tumlede tilbage, og inden han kunde besinde sig, stod han uden for Kammerdøren med blødende Næse og Mund og med Pengesedlerne liggende ved sine Fødder. Da en af Gaardens Piger kom til, samlede han Pengene op og forsøgte at aabne Døren, men den var luk-

ket i Laas. Saa tørrede han Blodet af sit Ansigt og gik bort fra Gaarden. Men inde paa Sengen laa Mette Vognsen og havde stoppet Lagenet i sin Mund for at dæmpe de fortvivlede Skrig, der vilde trænge sig frem af hendes Bryst.

En Maaneds Tid derefter holdt Ole Kjældgaard Bryllup, og et Par Maaneder derefter igjen bragte Mette Vognsen et lille Pigebarn til Verden ude i Fattighuset hos Moderen. Da Mette holdt det lille, skrøbelige Væsen i sine Arme, græd hun

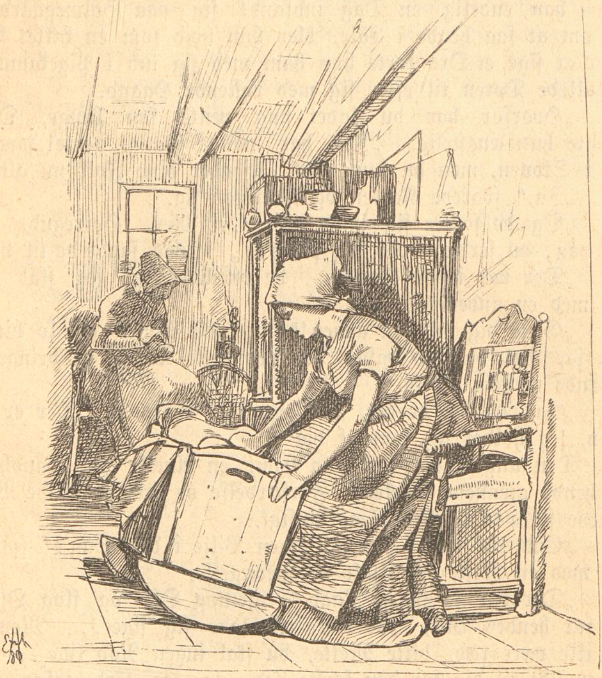

længe og stille, men saa fattede hun igjen Mod og blev mere let i Sind, end hun havde været i mange Tider: nu havde hun atter faaet noget at leve for. Saa snart det kunde lade sig gjøre, tog hun tilbage til sin Tjeneste og satte Barnet i Pleje hos en Huskone ude paa Heden, thi til Moderen turde hun ikke betro det lille Væsen, der nu Dag og Nat lagde Beslag paa alle hendes Tanker. Naar hun en Gang imellem havde Frihed,

var det hendes største Glæde at sidde ved Siden af Barnets Vugge og vaage over dets Søvn. Da glemte hun sine Sorger og vuggede sig i lyse Drømme om Fremtiden.

En Dag hørte hun rent tilfældig, at der blev talt mellem de andre Piger om, at hendes Barn vist blev forsømt og led Nød, og hun blev fyldt af en knugende Angest for, at det virkelig skulde være saaledes. Om Eftermiddagen udbad hun sig et Par Timers Frihed og tog ilsomt Vejen over Heden mod det lille Hus, der indesluttede det kjæreste, hun ejede. Der var ingen hjemme, da hun kom, Ilden var gaaet ud i Kakkelovnen, Stuen var iskold, og henne i Vuggen laa den lille Pige og klynkede. Mettes Øjne fyldtes med Taarer, hun tog Barnet op paa sine Arme, kjærtegnede det og forsøgte at faa det til at tie, men Barnet vedblev at græde paa en underlig svag og jamrende Maade, der fyldte den unge Moder med Forfærdelse. Var Barnet sygt, eller led det Sult? Hun varmede dets smaa kolde Hænder mellem sine og tog Mælkeflasken op af Vuggen for at give det at drikke. Hun smagte paa Mælken og slængte med Harme og Modbydelighed Flasken hen ad Gulvet; Mælken var sur og fordærvet.

„O, mit Barn, mit stakkels lille Barn, hvordan har de dog behandlet dig!" udbrød hun grædende.

Saa tog hun sit Tørklæde af, svøbte det omhyggelig om den lille Pige og forlod Huset med hende i sine Arme. Det var raakoldt Vintervejr med Rusk og Blæst, men hun følte ikke noget til Kulden, medens hun hurtig tog Vejen over Heden ned mod Vejen, der førte til Fattighuset. Da hun sprang over Landevejsgrøften, rullede der en Fjedervogn, forspændt med to unge fyrige Heste, forbi hende. Hun hævede Hovedet og saa, at det var Ole Kjældgaard, der sad i den forreste Stol, og en uendelig bitter Følelse af Forladthed for hende igjennem Sjælen. Der kjørte han, der var Skyld i hendes Sorg, forbi hende i al sin Herlighed, og her gik hun, kæmpende med Storm og Slud, med hans, maaske døende Barn i sine Arme!

Da hun naaede til Fattighuset, var Barnet tilsynneladende falden i en tryg Søvn, men to Dage efter var det et Lig, og dermed var ogsaa det sidste forsonende Led mellem Mette Vognsen og Livet forsvundet.

Lige saa godt hun før havde været omtalt mellem Folk, lige saa daarligt var nu det Ord, hun fik paa sig. Det lod til, at hun ikke længer havde noget blivende Sted, atter og atter skiftede hun Tjeneste i Utide, og ved Legestuer, Ungdomsballer og lignende Lystighed var hun nu en sikker Gjæst. Ved sin

Skjønhed og sit skarpe Vid gjorde hun sin Personlighed gjældende frem for alle de andre; Karlene begik Daarskaber for hendes Skyld og priste sig lykkelige ved at opnaa et Smil af hende til Tak derfor. Af og til kunde hun give en af dem Fortrinet for kort efter at haane ham og gjøre ham halv forrykt af Skuffelse og Skinsyge.

En Dag var der Grundlovsfest med Skovbal ude i Holmegaards Plantage, og Mette var her som andensteds Ballets Dronning. Smuk og straalende, som havde der aldrig hvilet en mørk Erindring paa hendes Liv, svang hun sig i Dansen med Avlskarlen paa Holmegaard, den store og bomstærke Tybo Per Kristian. Medens denne af al Magt førte hende rundt i de dansendes Rækker, straalede hans brune, godlidende Ansigt af Fornøjelse, og af og til gav han et Par Tramp i Bræderne, saa hele Dansegulvet rystede derved. Han forlod ikke Gulvet, før Violinerne holdt op at klinge, og i Mellemrummene mellem Dansen klinede han sig op ad hende og saa bistert til dem, der syntes at have Lyst til at snappe hende fra ham.

En Times Tid efter havde Bladet imidlertid bedrøvelig vendt sig for Per Kristian. Han sad nu mistrøstig i en Krog og fulgte Mette med Øjnene, medens hun dansede med en forhenværende Garder, der lod til at være lige saa betagen af Mette, som Per Kristian var det.

Ud paa Aftenen sloges han med Garderen og bankede ham brun og blaa, uden dog derved at vinde Mettes Yndest tilbage. Da Herremanden noget efter kom gaaende over Heden fra et Besøg nede i Byen, saa han en Skikkelse ligge udstrakt i Lyngen, og han mærkede, at Mennesket laa og græd og talte med sig selv.

„Er det dig, Per Kristian?" spurgte han forbavset.

„Ja ja, det er, Husbond," svarede Skikkelsen og rejste sig.

„Er du paa Hjemvejen fra Skovballet, saa kan vi jo følges ad."

„Aa ja, jeg har faaet nok deraf."

Han gik en Stund i Tavshed, derpaa udbrød han med et: „De Kvindfolk er da ogsaa saa meget ringe Mennesker ... en kan aldrig lide paa dem."

„Aa jo, paa en og anden imellem, Per Kristian."

„Ja ja, paa en og anden imellem, det forstaar sig af sig selv," sagde Avlskarlen. „Men ellers er det da noget gjennemtærskendes falsk Kram i Almindelighed."

Hvad Mette angik, da fortsatte hun det samme Liv endnu et Par Aar, hvorefter hun med et forsvandt fra Egnen i Sel-

skab med en Karl fra Herregaarden. Karlen vendte tilbage efter nogle Maaneders Forløb, halvnøgen og uden en Skillings Ejendom. Mette havde jaget ham fra sig, da hans Penge var slupne op, og givet sig paa Rejse med en Gjøgler, der — hvad Karlen udtrykkelig fremhævede — kunde æde Ild. Og efter den Tid gik det stadig ned ad med Mette Vognsen, dybere og dybere sank hun i Fornedrelsen, Gjøgleren ombyttedes med en Bjørnetrækker, denne igjen med en omrejsende Spillemand.

En Aftenstund hen paa Efteraaret flere Aar efter, kom den, der har fortalt mig Mettes Livshistorie, rejsende til Svendstrup Kro og lagde Mærke til, at der herskede stor Lystighed inde i Skjænkestuen. Man klinkede, lo og talte højrøstet der inde, og mellem Stemmerne var der en kvindelig, som var den allerlystigste. Han satte nysgjerrig Øjet til den lille Glasrude i Mellemdøren og saa da, at der sad tre Personer der inde, to Mandfolk og et Fruentimmer. De var alle tre temmelig pjaltede af Udseende, men Humøret var godt, og Brændevinsglassene blev flittig tømte af dem alle tre. Flasken, der stod foran dem paa Bordet og havde Form af et Timeglas, var allerede halv tømt. Den ene af Gjæsterne var øjensynlig en rejsende Haandværkssvend, de to andre var Mette Vognsen og Spillemanden. Mettes Ansigt var fuldt belyst af Lampen, det bar endnu Rester af fordums Skjønhed til Skue, trods det Fornedrelsers Præg, som havde stemplet det.

„Det er en skjøn Kammerat, du der har faaet dig,“ ytrede Haandsværkssvenden til Spillemanden. „Jeg kunde næsten have Lyst til at lirke hende fra dig, for Humør er der i hende. Fanden, Mette! Skal vi sla' vore Pjalter sammen og lade Musikanteren sejle sin egen Sø?“

„Nej, den Skam tager Mette ikke paa sig,“ sagde Spillemanden.

„Aa, hvad Skam!“ udbrød Mette. „Jeg har bidt Hovedet af al Skam i Verden, og enten jeg følger den ene Stodder eller den anden, kan jo være lige godt.“

Spillemanden lod ikke til at blive fornøjet med dette Svar. Han sagde hvast:

„Ja, jeg tror jo nok, du kunde gjøre det. Du har jo sat dig for at handle med andre, som andre fra først af har handlet med dig ...“

„Nævn det ikke!“ skreg Mette pludselig, næsten med et Skrig. Hun stødte heftig sin Stol tilbage, bøjede sig frem over Bordet og lagde sit Ansigt, dækket af Hænderne, ned paa dets Plade, hvorpaa hun brød ud i en hulkende Graad. Begge

Mændene saa tavse paa hende, indtil hun kort efter stod op og gik vaklende ud af Døren.

„Hvad gik der i Stykker?" spurgte Haandværkssvenden. „Hun var jo ellers saa lystig."

„Aa, det er saadant et Tilfælde, der kommer over hende, naar hun har faaet Højden," svarede Spillemanden ligegyldig. „Det gaar over, naar hun har sovet ud. Der er en eller anden, hvem det nu er, der har handlet uret imod hende i hendes unge Dage, og det kan hun ikke altid glemme."

Lidt efter rejste de sig ogsaa og gik ud.

Det var ikke mange Dage derefter, at Mette og hendes Ledsager steg ud i en Pram henne ved Vejlen for at sætte over til den anden Side. Inddæmningsarbejdet var nogle Aar i Forvejen atter blevet ødelagt ved Højvande i Fjorden, som havde brudt store Huller i Dæmningen, og siden var Arbejdet ikke blevet gjenoptaget.

Det var i Mørkningen, da de løsgjorde Prammen; en skarp Frost havde det været i nogle Dage med bidende Nordvestvind, og en fin Sne begyndte at hvirvle ned gjennem den disig graa Luft. Spillemanden tog en Aare for at stage Prammen ud fra Land, da der kom en Kone ilende med en lille fem Aars Purk og spurgte, om de skulde over Vejlen.

„Ja ja, vi skal," sagde Spillemanden.

„Kan jeg da ikke faa jer til at tage denne bitte Karl med jer til hans Folk? Jeg har ellers givet Lovning om, at jeg vilde følge ham hjem, men saa kunde jeg da slippe for det; det tegner jo til at blive ondt Vejr til Natten."

„Men hvor skal han hen?"

„Hans Folk bor østen til Vejlen i den første Gaard," sagde Konen. „I kan aldrig tage fejl... Det kunde hænde, der var Plads til jer i Nat," lagde hun til. Hun saa jo nok, hvad for Folk hun havde for sig.

„Kom hid med Belsen da."

Konen løftede Drengen ned i Prammen, klappede ham paa Kinden og stak ham en Kringle i Haanden.

„Kan du nu være en kjøn Dreng, bitte Ole, og hilse din Moder fra Moster Stine... Saa Farvel i Guds Navn og lykkelig Rejse!"

„Tak."

Spillemanden stødte Prammen ud og greb til Aarerne. Det blev hurtig mørkere, den fine Sne hvirvlede ned i større Mængde. Da blev Prammen paa en Gang staaende, og Spillemanden udstødte en drøj Ed.

„Vi er løbne paa Grund i denne forbandede lave Pyt, og Snefog bliver det inden stakket Tid. Tag en Aare og hjælp til, Mette, at vi kan komme af Grunden."

Mette gjorde stiltiende, som han sagde; men der forløb alligevel en halv Times Tid, før Jollen igjen kom ud af Mudderet. Drengen klynkede.

„Hvad er der ved det, Dreng?" spurgte Spillemanden. „Fryser du?"

„Ja," sagde den lille.

„Nu skal du ikke være forknyt, for nu er vi snart hjemme ved dine Folk ... Fordømt med den Sne, jeg kan ikke længer se Retningen; men det er da ogsaa det samme, jeg kan jo bare styre lige frem. Havde vi ikke rendt paa Grund, havde vi været ovre paa den anden Side for længe siden ... Hør, du bitte Karl, hvad hedder ellers din Fader?"

„Han hedder Ole Kjældgaard," svarede Drengen.

„Hvordan hedder han!" skreg Mette pludselig.

„Ole Kjældgaard," gjentog den lille forskrækket.

„Kjender du kanske noget til ham?" spurgte Spillemanden.

„Aa ja, et bitte Korn," svarede Mette hæst.

De sejlede en Stund videre i Tavshed, Mørket blev tættere, Sneen tog til, og Kulden blev mere bidende. Pludselig holdt Spillemanden op med at ro og sagde med en Røst, der var hæs af Skræk:

„Kjender du, hvor vi er, Mette?"

„Nej, ok nej, én kan jo ikke se noget frem for sig."

„Vi er farne vild ... der er ikke andet Raad, end at vi faar se at vinde tilbage, hvor vi kom fra. Jeg skjønner, at det ellers ser ilde ud med os."

„Aa ja, det vil jeg godt tro."

Han vendte Prammen i modsat Retning og roede tilbage, saa hurtig, han formaaede. En halv Times Tid forløb, da maatte han holde inde for at puste ud.

„Vi er komne igjennem et Gab i Dæmningen, det kan ikke være andet," sagde han, „og nu er vi ude i Fjorden ... Kjender du noget Raad, Mette?"

„Aa nej," svarede hun sagte, „jeg kjender ingen Raad."

„Fryser du meget?"

„Et bitte Korn."

„End Drengen?"

„Aa nej, jeg tror, han hytter sig."

„Vil du ikke tage en Aare; det kunde kanske varme dig. Jeg er ræd, du ikke kan taale Kulden."

„Det betyder intet end."

„Ja, da bider den haardt igjennem," sagde Spillemanden og begyndte igjen at ro fremad.

„Det varede ikke længe," fortalte han siden, „før jeg skjønnede, at vi maatte blive paa Fjorden Natten over; det var saa kullende mørkt, at om jeg saa kun havde haft en Favn til Land, jeg havde dog ikke kunnet se det. Vinden stillede et bitte Korn af, og det var en Lykke for os; men forfærdelig koldt var det lige godt. Jeg holdt ved at røre Aarerne, saa længe jeg kunde bevæge mine Arme; men Mette havde nok ikke Kræfter til det, for hun vilde ikke prøve paa det. Ved Midnatstid svarede hun mig ikke længer, naar jeg talte til hende, og Drengen ikke heller. Jeg mente da, at det var forbi med dem."

Om Morgenen tidlig saa Ole Kjældgaards Tjenestedreng, at der drev en Pram om ude paa Fjorden, en halv hundrede Alen fra Land, og da han tyktes, at der var Folk i den, gjorde han Anskrig. Ole og Karlen roede ud til den, og de saa, at der laa to Personer i den, en Mand og en halvnøgen Kvinde. Ved Kvindens Side laa der en stor Pakke, og da de løste den op, brød Ole ud i et forfærdet Skrig; det var hans yngste Søn, der bleg og tilsyneladende død laa indsvøbt i Kvindens Klæder. De roede hjem i Hast og fik Bud efter Lægen. Barnet og Spillemanden kom snart til Live igjen; men Kvinden var og blev død, og med et murhvidt Ansigt stirrede Ole Kjældgaard paa hendes stivnede Træk. Han kjendte, at det var Mette Vognsen, der laa død foran ham, og han skjønnede, at hun havde ofret sit Liv for at frelse hans Barn.

Man plejer at sige, at en ihjelfrossens Ansigt altid har et mildt og roligt Udtryk, omtrent som naar et Menneske sover og drømmer en behagelig Drøm. Saaledes var det dog ikke her; der var et forfærdelig bittert og smerteligt Udtryk udbredt over hendes Aasyn. Det var, som om hele hendes forspildte Liv med alle dets ulykkelige Minder var faret forbi hende i Dødens Stund og havde gjort dens Ve tusend Fold tungere at gjennemgaa, og enhver, som saa dette vaandefulde Aasyn, maatte sige sig selv, at her var et meget ulykkeligt Menneskehjærte gangen til Hvile.

Den Whitehead'ske Torpedo eller Fisketorpedoen.

Af W. H.

Blandt den nyere Tids mangfoldige Opfindelser indtager Torpedoerne en af de mest fremragende Pladser, i det dette Vaaben i utrolig kort Tid har udviklet sig saa kraftigt, at det nu, 20 Aar efter dets Fremkomst, i Marinerne maa stilles ved Siden af Artilleriet og Væddderen, og ved Kystforsvaret til sine Tider erstatter kostbare og stærke Forter. Intet Under derfor, at man paa den ene Side nærer en stor Frygt for dette Vaaben, og at man paa den anden Side knytter saa store Forhaabninger dertil.

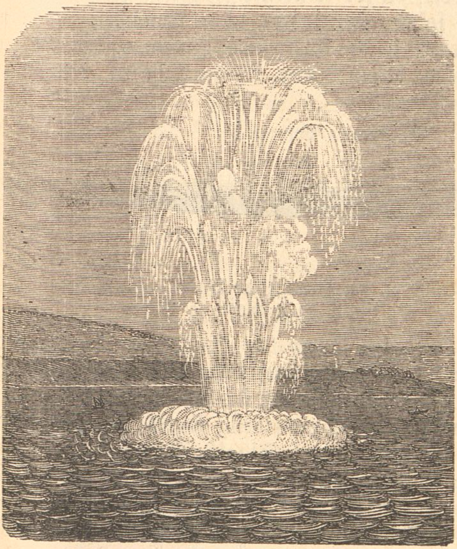

En Torpedosprængning.

Endskjønt Torpedoer vel har været anvendte under den orientalske Krig, saa var det dog egentlig først efter Borgerkrigen i Nordamerika 1861—65, at man lagde videre Mærke til dem. Efter denne Krig opkom nemlig ogsaa Panseret, og Krigen mellem dette og Kanonen tog sin Begyndelse; man byggede Skibe med sværere og sværere Panser, men man fabrikerede da til Gjengjæld Kanoner, som med Lethed kunde skyde derigjennem. Under denne Kamp opkom nu Torpedoen; denne kunde Skibene ikke beskytte sig imod ved Pansring, thi saa skulde Skibene, der i Forvejen var belemrede af det tunge Panser over Vandet, tillige pansres under Vandet, og denne uhyre Vægt kunde intet Skib bære; men Skibene vilde desuden aldeles ikke være beskyttede, thi intet Panser kan staa imod en Torpedo. Interessen vaktes derfor hurtig for dette

Vaaben, der lovede saa meget; man arbejdede og arbejder endnu den Dag i Dag ivrig paa at forbedre dem, uhyre Summer anvendtes derpaa, og som alle ny Vaaben har det krævet sine Ofre af Menneskeliv. Der fremkom saaledes efterhaanden en Mængde Former af Torpedoer, dels passive (stilleliggende og lurende til Forsvar) og dels aktive (bevægelige og angribende). Det er navnlig den af de aktive Torpedoer, som kaldes Fisketorpedoen, som her bliver nærmere omtalt.

I Begyndelsen af Tredserne opfandt Kapt. Luppis i den østerrigske Marine en Fisketorpedo, som imidlertid led af adskillige Mangler og derfor ikke fik nogen Betydning, førend en engelsk Ingeniør, Mr. Whitehead, der boede i Fiume, optog Ideen, og efter en halv Snes Aars udholdende Anstrængelser tilvejebragte en Torpedo, der, da de søfarende Magter blev opmærksomme paa den, blev solgt til disse for uhyre Summer, saaledes at kun enkelte Officerer i de forskjellige Lande under Ed og Embeds Fortabelse blev bekjendt med Hemmeligheden ved Konstruktionen.

Whitehead's Torpedo.

a *b* *c* *d* *e* *f* *g*

a Krigsspids. *b* Ladning. *c* Hemmeligt Rum. *d* Luftkjedel. *e* Maskine. *f* Halestykke og *g* Roer og Skrue.

Den whitehead'ske Torpedo har den Særegenhed fremfor andre, at den er selvbevægende, i det den, saa snart den for øvrigt er sat ud i Vandet, selv har Kraften i sig til sin Bevægelse, nemlig Spændkraften af umaadelig stærkt sammenpresset Luft, indesluttet i en meget stærk Staalflaske eller Beholder. Ved en lille Maskine overføres Kraften til Skruen, der da driver Torpedoen frem. Torpedoen har omtrent Form af en Cigar, der er spids i begge Ender, og har en Længde af c. 20 Fod; udvendig ser man kun den glatte, blanke Staalflade, men indvendig er den delt i 4 Rum. Det forreste Rum indeholder Sprængladningen, der i Regelen bestaar af 50 Pd. vaadt Bomuldskrudt (Skydebomuld); i den forreste Ende af dette Rum er paaskruet en Spids, hvorfra den viser Staalhorn ud til forskjellige Sider ligesom Følehorn, og saa snart disse støder mod en fast Gjenstand, bevirker de, at en særegen Tændemekanisme fænger, og Ladningen explodерer. Under Øvelser med Torpedoerne i Fredstid paaskrues i Steden for den nys beskrevne Krigsspids en saa-

kaldet Fredsspids, der ikke indeholder noget Tændeapparat; Ladningen er da erstattet med den samme Vægt Sand.

Agten for dette Rum kommer det hemmelige Rum, med hvis Indre jo kun faa Mennesker i Verden er bekjendte, uden paa det ser man kun anbragt et lille Hjul, hvorpaa Dybden er angivet i Metre, og ved at dreje herpaa kan man nu bringe Torpedoen til at gaa paa hvilken som helst Dybde, man ønsker; og det er netop heri, at det vanskelige ved en selvvirkende undersøisk Torpedo ligger, i det den stadig skal holde sig nøjagtig paa samme Dybde, i Regelen 3 Metre (lidt over 9 Fod), da denne Dybde er passende i de allerfleste Tilfælde.

Agten for det hemmelige Rum kommer Luftbeholderen eller Luftkammeret. Dette er dannet af særdeles fint og elastisk Staal, og er meget stærkt, da det skal kunne udholde 100 Atmosfærers Tryk (d. v. s. den uhyre Spænding af 14 Centners Tryk paa hver Kvadrattomme!). Som en Gjenstand til Eftertanke kan endnu tilføjes, at Torpedoen, naar dens Luftkammer er fyldt med Luft til 60—70 Atmosfærers Spænding, hvilket er det almindeligste, vejer 30 Pd. mere, end før dette var sket. Dette giver baade et tydeligt Begreb om Luftens Vægt og om dens uhyre Sammenpresning. Dette Luftkammer træder i Dampkjedlens Sted, men da Spændingen i Luftkjedlen jo synker, efterhaanden som Torpedoen gaar frem, medens den i almindelige Dampkjedler ved stadig Fyring holdes paa samme Punkt, saa er der ved en meget snild Indretning, en saa kaldet Reduktionsventil, sørget for, at Udstrømningen og derved Maskinens Gang bliver jævn, da ellers Farten i Begyndelsen vilde blive overordentlig stor og snart gaa over til at blive meget langsom.

Fra Luftkammeret gaar Luften over i det 4de Rum til Maskinen; denne er meget stærk, skjønt den ikke optager megen Plads (kun ½ Fod af Torpedoens Længde). Efter at Luften er benyttet i Maskinen, gaar den gjennem et Rør i selve Skrueaxlen ud i Vandet, hvorfor man altid vil se en Boblestribe betegne Torpedoens Vej paa Vandets Overflade. Det 4de Rum gaar imidlertid over i Halestykket, der ender med Skruen og Rorene. Skruen er sexbladet og dannet som en almindelig Skibsskrue; den bringes ved Maskinen til at dreje rundt med en overordentlig Hastighed; stundum haves to Skruer, der da gaar modsat Vej af hinanden, men dette er dog endnu forholdsvis sjældent. Rorene er dels vandrette, dels lodrette; de første er faste og gjennem en Række Forsøg stillede saaledes, at Torpedoen bevæger sig i en ret Linje, de vandrette Ror derimod styres fra det hemmelige Rum gjennem Maskinen, saaledes at

hvis Torpedoen f. Ex. bliver skudt ud fra Skibet paa 2 Metres Dybde, og den er indstillet til at gaa paa 3 Metre, Rorene da strax stilles for nedgaaende, og vedbliver hermed, indtil Torpedoen er kommet ned paa 3 Metre.

Det er i det hele vidunderligt, hvorledes man kan bestemme Torpedoens Gang inden den udskydes. Man er saaledes Herre over at standse Torpedoen, naar den har udløbet en bestemt Vejlængde, idet man blot behøver at indstille Afstanden med et inddelt Tandhjul; dette vil da bevirke, at Stopventilen til Luftkammeret lukkes, naar den bestemte Vejlængde er udløbet, og Maskinen vil da stoppe. Torpedoen kan da enten gaa til Bunds eller søge op til Overfladen, hvilket vil afhænge af, hvorledes man har indstillet den saa kaldte Synkeventil. Har man indstillet den til at gaa til Bunds, vil den bevirke, at Halepartiet fyldes med Vand, naar den har udløbet sin Distance.

Det er blevet omtalt, at det lodrette Ror var fast, hvilket skulde bevirke, at Torpedoen gik i en ret Linje, men man maa da ogsaa fra Skibet give den en saadan Retning, at den gaar lige hen paa Modstanderen. Dette sker derved, at Torpedoen ved en særegen Maskine, gjennem et fast, nøjagtig afdrejet, i Torpedoskibet indbygget Rør, bliver furet ud i Vandet i en Dybde af 2 Metre. Her træder altsaa selve Skibet i Steden for Raperten paa en Kanon, og Chefen maa derfor ved sine Manøvrer sørge for, at Skibets Stævn kommer til at pege nøjagtig paa Modstanderen; har han gjort dette, behøver han blot at trykke paa en Knap, og den blanke, skinnende Torpedo farer pilsnart ud af Røret, og i det Tusender af Luftbobler gaar op fra den paa dens Vej, farer den afsted med rasende Hurtighed for at bringe Død og Ødelæggelse over Modstanderen.

Man ser altsaa, hvor fuldkommen denne lille Maskine er, i det man er Herre over at give den sin Bevægelse og Retning, i det man kan standse Bevægelsen, naar man vil, og endelig lade den gaa til Bunds, hvilket i Almindelighed sker i Krigstid, saafremt den ikke har ramt Modstanderen; i Fredstid lader man den altid gaa op til Overfladen og fisker den da op igjen, og det er af stor Vigtighed at kunne gjøre dette, da man først i Fredstid maa indskyde alle sine Torpedoer, for som omtalt gjennem Forsøg at stille de vertikale Ror saaledes, at Torpedoen gaar i en ret Linje. I øvrigt koster en saadan Torpedo omtrent 10,000 Kroner, saa det er jo ikke nogen lille Kapital, det gjælder om. Hele Torpedoen vejer paa det nærmeste 700 Pund.

Fisketorpedoen er her i Danmark indført paa flere Skibe, nemlig „Esbern Snare", hvor Indskydningen gaar for sig, og

paa Panserbatteriet „Helgoland“, medens som bekjendt et nyt Skib, „Tordenskjold“, der nu staar paa Stablen, væsentligt skal være armeret med disse.

Man har indvendt mod disse Vaaben, at de var lumske, men egentlig er det jo det samme, enten et Skib bliver sendt til Bunds ved et Projektil, der gaar over Vandet, eller ved et Projektil, der gaar under Vandet. Det sidste kan man endog under mange Omstændigheder se ved Hjælp af den omtalte Boblestribe, og derved muligvis gaa af Vejen for det, hvorimod man jo maa tage Projektilet fra en Kanon, som det falder. Desuden vil Modstanderne ofte gjensidig være vidende om, hvorvidt man har Torpedoer i Skibet, og da der i Almindelighed aldeles ikke bliver lagt Skjul paa dette, falder jo det lumske bort, hvilket da for Resten ogsaa er uden nogen praktisk Betydning.

Endelig anvendes denne Slags Torpedoer ogsaa nu i Dampbaade, navnlig i de saakaldte Tornycroftbaade, der allerede spiller en stor Rolle paa Grund af deres glimrende Egenskaber. Disse Baade er overordentlig smalle i Forhold til deres Længde, omtrent i samme Forhold som en tyk Stoppenaal; dette giver dem en meget ringe Modstandsflade mod Vandet, medens det dog giver Plads til en overordentlig kraftig lille Maskine med temmelig lang og stærk Kjedel, i hvilken der hersker et langt større Tryk end i alle andre Skibskjedler. Disse Baade løber derfor ogsaa hurtigere end alle hidtil byggede Skibe og Baade, deres Fart er under gunstige Omstændigheder bragt op til 21—22 Mil (i 4 Timer), saa at en saadan Baad vil kunne gaa fra Kjøbenhavn til Helsingør paa omtrent 1 Time.

Det er let at indse, at en saadan Baad maa blive en meget farlig Fjende for store Skibe; Partiet er nemlig meget ulige, i det det paa den ene Side gjælder en lille Baad med nogle faa Mand i og paa den anden Side maaske den bedst udrustede Panserfregat. I Baaden har man altsaa alt at vinde og ikke meget at tabe; dette kunde jo rigtignok ikke hjælpe meget, hvis det store Skib besad Midler til at holde den fra Livet, men disse Midler er vistnok endnu meget mangelfulde; det bedste er sikkert Aarvaagenhed i Forbindelse med en meget stærk Patrouillering, men den hermed følgende Spænding og Anstrængelse har en meget uheldig Indflydelse paa Mandskabet.

Udføres saaledes et Torpedoangreb en mørk og stormfuld Nat, i Regntykning f. Ex., saa vil det vistnok altid lykkes, forudsat at Baaden bliver ført med Ro og Dristighed; thi det vil være saa godt som umuligt, selv med alle et Skibs Fartøjer, at opdage en saadan Baad, end sige forhindre den i at slippe

gjennem Patrouillelinjen, i det højeste kan de patrouillerende Baade advare Skibet ved Raketter eller Blus, men et Øjeblik efter er Torpedobaaden inde paa Livet af Skibet, affkyder sin Torpedo og gaar igjen; faar den saa en Kugle, saa at den gaar til Bunds, saa kan Mandskabet dog maaske klare sig, da Besætningerne i saadanne Baade altid er forsynede med Redningsbælter; men for Fjenden er alt tabt.

I den russisk-tyrkiske Krig blev der udført 8 Torpedoangreb, hvoraf de to sidste med whitehead'ske Torpedoer. Det første af disse foregik ved Batum den 27de December 1877. Admiral Hobart Pascha var gaaet til Ankers her med sin Flaade, og der var netop udlagt Patrouillefartøjer og Spærringer, da den russiske Damper „Constantin" omtrent ved Midnat nærmede sig og satte 4 Torpedobaade i Vandet, hvoraf to var armerede med whitehead'ske Torpedoer; disse affyredes nu, men den ene stødte mod en Ankerkjæde, mistede sit Forstykke (det foreste Rum, hvor Ladningen er), men sank til Bunds og exploderede der, gik videre og løb op i Sivene ved Strandbredden; den anden gik helt fri af Skibene og løb ligeledes op paa Land. Imidlertid var Angrebet udført saaledes, at Skibets Stævn vendte mod Baadene, og de havde altsaa et meget lille Maal at sigte paa, ligesom der muligvis har manglet den tilbørlige Dygtighed ved Anvendelsen af Torpedoerne. Det sidste Angreb udførtes af to Baade, som samtidig løb ind paa en tyrkisk Damper, affkød deres Torpedoer og trak sig tilbage, uden at miste en eneste Mand. Den tyrkiske Damper gik til Bunds med Mand og Mus.

Man maa derfor sige efter disse to Angreb, som hidindtil giver al den Erfaring, man nu har angaaende Fisketorpedoer, at der er al Grund til at tro, at et saadant Vaaben, der oven i Kjøbet uden Tvivl vil blive udviklet end yderligere i Fremtiden, vistnok vil komme til at spille en ikke ubetydelig Rolle i fremtidige Søkrige og vel ikke vil blive af mindst Betydning for smaa Nationer, som dem, vi danske tilhører. For os vil Torpedoen mulig blive den Sten, hvormed David fældede Goliath!

Nr. 15. **Kjødædende Planter** af E. Toepfer. — **Filipsens Skat**, Fortælling af Knud Skytte. — **Bjærgmandens Salve** — M. m. Med 13 Billeder. 10 Øre.

— 16. **Dyrplageren**, Fortælling for Ungdommen af Emanuel Henningsen. — M. m. Med 8 Billeder. 25 Øre.

— 17, 18, 19 og 20. **Muntre Fortællinger** à 25 Øre.

— 21. **Jens Gjedsoes Skat**, af C. A. Thyregod. — **Kulkjælderen** med 16 Billeder. — M. m. 10 Øre.

— 22. **Skjælmen paa Mols**, Skjæmteæventyr ved Evald Tang Kristensen. — **En katolsk Kirkefest**, af Zakarias Nielsen. — **Stenmanden**, et Sagn med 12 Billeder. 10 Øre.

— 23. **Stendyssen**, Fortælling af M. M. med 6 Billeder. 10 Øre.

— 24. **Lige for Lige**, en Historie af Bertel Elmgaard. — **Nord og Syd**, af Plenge. — M. m. Med 12 Billeder. 10 Øre.

— 25. **Vennerne i Store-Mers**, Fortælling af C. Middelboe. — Det almindelige Pindsvin med 5 Billeder. — M. m. 10 Øre.

— 26. **Mette Vognsen**, en Livshistorie af Emanuel Henningsen. — **Den whitehead'ske Torpedo** eller Fisketorpedoen, af W. M. Med 5 Billeder. 10 Øre.

— 27. **Ungdommelig Kjærlighed**, Fortælling af Mads Hansen. — **Løjerlige Fisk**, ved E. Toepfer, med 10 Billeder. 10 Øre.

— 28. Kartoflen. — Draaben. — Hammeren og Knibtangen. — Drengen med Blomsterne. — Et Familiestykke. — Drengen der solgte Træskeer. — Egen og Hybenranken. — Irisken og Skaden, af P. Hansen Sønderkøge. Med 4 Billeder. 15 Øre.

— 29. Der er Penge i Lyset. — Drengen paa Kjæphesten. — Smaahistorier. — Trofast. — Orangutangen. — Ved Plankeværket. Af P. Hansen Sønderkøge. Med 6 Billeder. 15 Øre.

Nr. 30. Et Æventyr i et Album. — Støvet og Lyset. — Eddystone. — Pigen og Andemo'er. — Skomagerdrengen. — Et Æventyr under Vandet. — Fiskeren. — Agurken og Pæren. Af P. Hansen Sønderkøge. Med 7 Billeder. 15 Øre.

— 31. Æventyret om Ib, som gik til Havet efter sin Hat. — Rævens List. — Kongedatteren i Kulbjærg Klint. — Spillemanden. — Moderen og Drengen. — Stæren og Gjøgen. — Aftensang Af P. Hansen Sønderkøge. Med 6 Billeder. 15 Øre.

— 32. Et Æventyr paa Kullen. — Tyveriet. — Helle. — Lille Frida og hendes Kat. — Arresø. — Spillemanden med Harpen. Af P. Hansen Sønderkøge. Med 7 Billeder. 15 Øre.

— 33. Jægerens Æventyr. — Lige for Lige. — Et Billede fra Svejts. — Benvedtræet. — Anna og Duen. Af P. Hansen Sønderkøge. Med 10 Billeder. 15 Øre.

— 34. Under Linden. — Ole Skjære og Bakkemandens tre Gaver. — Knud og Inger. — Hunden og Spurvene. Af P. Hansen Sønderkøge. Med 4 Billeder. 15 Øre.

— 35. Æventyret om den lille Rasmus. — Lille Inger og Ulven. — I Kaalhaven. — Hanen og Hønen som skulde til Dyrehavsbakken. — Græshoppen som blev kejserlig Springer. — Tjørnebusken. — Under Æbletræet. Af P. Hansen Sønderkøge. Med 8 Billeder. 15 Øre.

— 36. Nissens Hue. — Et Billede fra Mainz. — Det skal være ganske bestemt. — Ved Daggry. — Bølgerne. Af P. Hansen Sønderkøge. Med 6 Billeder. 15 Øre.

Husflidsmanden og Kromanden. Fortælling af Knud Skytte. 35 Øre.

N. C. Roms Forlagsforretning,

Kjøbenhavn, V.